

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ВІДПОВІДАЛЬНОГО САМОЛІКУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Немченко А.С., Терещенко Л.В., Тетерич Н.В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

economica@ukr.net

Наразі раціональне призначення лікарських засобів (ЛЗ), що характеризується їх ефективністю, безпечністю та доступністю є актуальним та складним питанням системи охорони здоров'я в Україні. Адже кількість ЛЗ, які активно упроваджуються в клінічну практику, неухильно зростає. У зв'язку з цим все частіше медичні та фармацевтичні фахівці у процесі фармакотерапії стикаються із явищем поліпрагмації та низьким рівнем прихильності пацієнтів до проведення лікування. Це пов'язано із недотриманням пацієнтами принципів відповідального самолікування.

Основні підходи до організації раціонального лікування було сформульовано на міжнародній конференції експертів, що проходила під егідою ВООЗ у Найробі (Кенія) у 1985 р. та висвітлюють наступні принципи: можливість отримання пацієнтами ЛЗ відповідно до їх клінічних потреб; у дозах, які відповідають їх індивідуальним особливостям; упродовж певного періоду і за найнижчою ціною.

Основою концепції відповідального самолікування є безрецептурні ЛЗ (ОТС препарати), які пацієнт може купити в аптеці без рецепту лікаря для симптоматичного лікування. Ці ліки, як правило, не впливають на причину і механізми розвитку хвороби, розраховані на прийом протягом короткого проміжку часу і призначені для зменшення симптомів захворювань.

Головною умовою проведення відповідального самолікування є вживання ліків, які не наносять шкоди здоров'ю пацієнта при самолікуванні, можуть застосовуватися при легких порушеннях і симптомах, розпізнаваних самим пацієнтом.

Самолікування різних захворювань може стати необхідністю у таких випадках, як самодопомога та самопрофілактика. При цьому самопрофілактика передбачає, перш за все, ведення здорового способу життя та відмову від шкідливих звичок.

Необхідно відзначити, що реалізація концепції відповідального самолікування потребує впровадження ідеології стосунків в системі «лікар-пацієнт-фармацевт», а саме фармацевтичної опіки. При цьому фармацевтичний працівник постає ключовим фахівцем, беручи на себе функції надання первинної медичної допомоги при консультуванні пацієнта, виборі безрецептурного ЛЗ, обслуговуванні хронічних хворих.

У 1994 р. резолюцією ВООЗ закріплено за фармацевтичними працівниками ключову роль щодо надання інформативної і об'єктивної консультативної допомоги стосовно ЛЗ та їх раціонального використання населенню. Важливим соціально-економічним наслідком впровадження концепції відповідального самолікування є економія часу і коштів пацієнта, зменшення навантаження на заклади охорони здоров'я і на лікарів, економія бюджетних коштів. За результатами проведеного нами анкетування медичних та фармацевтичних працівників, до основних проблем самолікування можна віднести: низький рівень знань пацієнтів про ефективне і безпечне вживання ЛЗ при самолікуванні; неефективна організація процесу забезпечення інформацією щодо самолікування, в тому числі з приводу випадків розвитку побічних дій; недостатній рівень підготовки фармацевтичних працівників стосовно питань реалізації концепції відповідального самолікування і фармацевтичної опіки; порушення правил рецептурного та безрецептурного відпуску ЛЗ.

Як свідчить досвід країн ЕС, важливою умовою ефективної організації концепції відповідального самолікування є дотримання правил виписування та відпуску ЛЗ за рецептами лікарів.

Отже, основним напрямком впровадження концепції ефективною моделі відповідального самолікування є використання лікарських засобів, що мають доказову базу їх ефективності та безпеки. Крім цього, важливого значення набуває створення освітніх програм стосовно питань відповідального самолікування для пацієнтів та формування централізованих інформаційних систем.